

Nr 255.

Av herr **Schlyter m. fl.**, i anledning av vissa straffbestämmelser i Kungl. Maj:ts proposition med förslag till motorfordonsförordning m. m.

Enligt 41 § 2 mom. i förslaget till motorfordonsförordning (kungl. prop. nr 121) straffas motorförare, som är *synbarligen berörd av starka drycker eller eljest så påverkad därav, att han icke kunnat på tillfredsställande sätt föra åkdonet*, med böter fr. o. m. 50 t. o. m. 1 000 kr. eller fängelse i högst 3 månader, vilket straff enligt 3 mom. må höjas till fängelse i högst 1 år, om föraren ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom.

I. Frågan om straff för fylleri vid ratten har varit föremål för prövning av såväl 1928 som 1929 års riksdagar.

Vid 1928 års riksdag behandlades kungl. prop. nr 32 med förslag till lag angående fylleri m. m. I lagförslaget 2 § stadgades:

»Är vid utövning av verksamhet, så beskaffad att i händelse av bristande omsorg eller besinning fara lätteligen uppstår för människors liv eller hälsa, någon *av starka drycker så påverkad att han kan antagas ej äga nödigt herravälde över sina handlingar*, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Äro omständigheterna försvärande, må böterna sättas till högst 2 000 kronor eller ock till fängelse i högst tre månader dömas.»

I samband härmed skulle enligt kungl. prop. nr 33 bestämmelsen i § 41 motorfordonsförordningen om ansvar för fylleri vid framförande av motorfordon upphävas, i det densamma ersatts av det generella stadgandet i 2 § av lagförslaget.

Båda propositionerna biföllos med en mindre, redaktionell jämkning av andra kammaren, men avslogos av den första, därvid ett huvudskäl synes hava varit, att man ej önskade generalisera straffbudet mot spritmissbruk av motorförare till att avse alla sådana fall av för människors liv eller hälsa farlig verksamhet, som omfattades av lagförslaget 2 §.

En vid 1929 års riksdag väckt motion (första kammaren nr 105) om antagande av ovannämna lag- och författningsförslag i deras av andra kammaren år 1928 godkända lydelse avslogs i enlighet med första lagutskottets hemställan i dess utlåtande nr 10 under hänvisning till pågående utredning av möjligheten att i fråga om förare av motorfordon införa bestämmelser

Bihang till riksdagens protokoll 1930. 3 saml. 79 häft. (Nr 255—256.)

av sådan art, att missbruk av spritdrycker skulle stävjas på ett effektivare sätt än dittills gällande eller föreslagna stadganden medgivit.

Den härmed åsyftade utredningen slutfördes genom motorfordonsakkunniges betänkande den 31 juli 1929 (statens offentl. utredn. 1929: 16). Dessa anslöto sig nära till 1928 års lagförslag angående fylleri, i det att enligt deras förslag 41 § 2 mom. i motorfordonsförordningen skulle erhålla följande lydelse.

»Förer den, som är så påverkad av starka drycker, att han kan antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar, motorfordon eller traktortåg, varom i 1 mom. förmåles, straffes med böter från och med 50 till och med ettusen kronor eller fängelse i högst tre månader.»

Enligt 3 mom. i samma § kunde straffet höjas till sex månaders fängelse, om föraren ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv och egendom.

Departementschefen har i den kungl. propositionen icke accepterat de sakkunnigas formulering för karakteriserande av den straffbara graden av spritpåverkan utan har i stället valt ett uttryckssätt, vilket måste anses i vida mindre grad än det i 1928 års lagförslag använda ägnat att möjliggöra effektiva ingrepp mot fylleriet vid ratten. Där 1928 års lagförslag och i överensstämmelse därmed motorfordonsakkunniga talade om att någon var »av starka drycker så påverkad, att han kan antagas (1929 års motion: *måste antagas*) ej äga nödigt herravälde över sina handlingar», skriver den kungl. propositionen: »av starka drycker . . . så påverkad, att han *icke kunnat* på tillfredsställande sätt föra åkdonet». Den av ett enhälligt första lagutskott vid 1929 års riksdag uttalade förhoppningen om bestämmelser av sådan art, att motorförarens missbruk av spritdrycker skulle stävjas på ett effektivare sätt än dittills föreslagna stadganden medgivit, har sålunda ömkligen kommit på skam. Propositionen straffar endast det fylleri, som är så påtagligt, att vederbörande antingen kan sägas vara »synbarligen berörd av starka drycker» eller ock *befunnits icke kunna* tillfredsställande föra fordonet, varom bevisning tydligen måste förebringas. Detta är en avsevärt högre grad av fylleri än som avsågs i 1928 års lagförslag och motorfordonsakkunnigas betänkande. En ändring på denna punkt medför som konsekvens att jämväl 15 § 3 mom. i motorfordonsförordningen undergår motsvarande jämkning.

II. En viss skärpning av straffskalan i förhållande till nu gällande bestämmelser ligger däri, att *dels* bötesstraffets minimum höjts från 25 till 50 kr., *dels* straffmaximum höjts, för normala fall till fängelse i tre månader och vid vissa försvårande omständigheter till fängelse i ett år. För bekämpande av det *vanligare, lindrigare fylleriet* har av nämnda åtgärder allenast höjningen av bötesstraffets minimum någon betydelse. Emellertid kan ifrågasättas, om icke denna skärpning är för ringa. Dess betydelse ligger icke

så mycket däri att syndaren i det enstaka fallet klämmas åt utan framför allt i straffhotets och de ådömda straffens avskräckande (allmänpreventiva) verkan. Denna synpunkt har beträffande vissa andra förseelser mot motorfordonsförordningen (38 och 39 §§, d. v. s. bland annat framförande av automobil utan körkort) fått motivera ett bötesminimum av 100 kr., ehuru detta i vissa fall vid förmildrande omständigheter kan verka rent drakoniskt. Fylleri vid ratten även i lindrig form torde vara en minst lika allmänfarlig förseelse som de nyss åsyftade. Vill man hos motorförarna — icke minst de s. k. gentlemannachaufförerna — inpräglade att varje spritmissbruk i samband med förandet av ett motorfordon kommer att strängt beivras, torde man vinna vida mera genom ett skärpt straffminimum än genom straffmaximums höjande, låt vara ända till ett års fängelse. Skulle man med ett straffminimum av 100 kr. vilja öppna möjlighet att beakta synnerligen mildrande omständigheter, kunde detta ske genom att, när sådana föreligga, medgiva straffets sänkande till 50 kronors böter. Av samma skäl som gjort att förmildrande omständigheter ej beaktats i de fall, som avses i 38 och 39 §§, torde emellertid rådligast vara att utan undantag stadga ett straffminimum av 100 kronors böter för spritmissbruk i samband med förande av motorfordon. Verkligt förmildrande omständigheter skulle ju ändock, när anledning vore att antaga att den dömde till följd av fattigdom och bristande förvärvsförmåga skulle nödgas avtjäna böterna med frihetsstraff, kunna beaktas genom tillämpande av villkorlig dom.

III. En märklig skillnad i den lagtekniska behandlingen av fylleriet vid ratten i 1928 och 1930 års propositioner ligger däri, att medan ifrågavarande bestämmelser år 1928 voro intagna i ett av lagrådet granskat lagförslag, som riksdagen hade att antaga, ändra eller förkasta, så äro nu dessa utomordentligt viktiga bestämmelser intagna i ett förslag till motorfordonsförordning, varöver lagrådet ej hörts och varöver allenast riksdagens yttrande inforrats, varefter Kungl. Maj:t ämnar i administrativ väg utfärda förordningen.

Nu kan det väl sägas, att ingen risk finnes för att Kungl. Maj:t skulle komma att gå emot ett riksdagsbeslut rörande ifrågavarande bestämmelsers avfattning. Men om, såsom sannolikt är, de båda kamrarna stanna i olika beslut, är Kungl. Maj:t naturligtvis oförhindrad att följa vilken kammare som helst och eventuellt själv försöka åstadkomma en sammanjämkning. Redan härav torde framgå, att de konstitutionella synpunkterna ej böra ge vika för opportunitetsskäl.

Vidare invändes måhända, att fylleri vid ratten hittills bestraffats enligt den administrativa motorfordonsförordningen. Ja väl. Men hittills har man dels nöjt sig med en så enkel brottsbeskrivning som den hävdvunna: »synbarligen berörd av starka drycker»; dels har i den normala straffskalan ej ingått strängare straff än böter. Ett analogt fall förelåg, när det

1923 gällde att väsentligen skärpa straffen för olovlig varuinförsel, särskilt med hänsyn till spritsmugglingen. De tidigare straffbestämmelserna i den administrativa tullstadgan, över vilken riksdagen allenast hördes, utbrötos då ur denna; och tillkom i stället i fullt konstitutionella former lagen om straff för olovlig varuinförsel den 8 juni 1923.

Den omständighet, att Kungl. Maj:t ej tagit initiativet till en lagstiftning mot fylleriet vid ratten i den ordning 87 § regeringsformen stadgar, behöver ej hindra riksdagen att rätta till detta misstag. Ett jämförligt precedensfall föreligger från 1919 års riksdag, då Kungl. Maj:t utan lagrådets hörande föreslog vissa ändringar i brännvinstillverkningsförordningen, vilka skulle möjliggöra ett kraftigare ingripande mot olovlig brännvinstillverkning. På framställning av bevillningsutskottet blev lagrådet hört i ärendet, innan utskottet i avgivet utlåtande tillstyrkte författningsändringen. (Bev. U:s utlåtande 1919 nr 49.)

I förevarande fall synes — då ett uppskov med motorfordonsförordningens granskning till en kommande riksdag ej är tillrådligt — lämpligast vara, att ur såväl motorfordonsförordningen som vägtrafikstadgan utbrytas straffbestämmelserna för sådana förseelser vid framförande av motorfordon, för vilka enligt den kungl. propositionen med skärpning av nu gällande bestämmelser fängelsestraff föreslås; att dessa straffbestämmelser sammanföras till ett särskilt lagförslag; samt att utskottet hos Kungl. Maj:t begär lagrådets hörande över ett dylikt förslag, varefter utskottet hos riksdagen gör den hemställan, vartill utredningen föranleder. I en dylik lag torde sålunda förutom bestämmelserna om spritmissbruk böra upptagas stadganden motsvarande dels vad 41 § 3 mom. i förslaget till motorförordning innehåller om försvårande omständigheter vid förseelse varom i 1 mom. sägs, dels ock 16 § första stycket andra punkten i förslaget till vägtrafikstadga.

Till belysande av vår tankegång bifogas ett preliminärt utkast till lag angående straff för vissa förseelser vid framförande av motorfordon, i vilket ovan gjorda erinringar mot den kungl. propositionen beaktats. (*Bilaga*).

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att i enlighet med vad ovan under I anförts straffbestämmelserna för spritmissbruk i samband med förande av motorfordon måtte i fråga om brottsbeskrivningen erhålla en avfattning i anslutning till andra kammarens beslut vid behandlingen av 1928 års lagförslag angående fylleri;

att som konsekvens härav riksdagen måtte tillstyrka att 15 § 3 mom. i motorfordonsförordningen erhåller följande lydelse:

»Har förare — — — — förpliktelser eller varit så påverkad av starka drycker, att han måste antagas ej hava ägt nödigt herravälde över sina handlingar, eller har förare — — — — ovan är stadgat;»

att i enlighet med vad ovan under II anförts straffminimum för spritmissbruk i samband med förande av motorfordon måtte sättas till 100 kronor;

samt att i enlighet med vad ovan under III anförts straffbestämmelserna angående spritmissbruk av motorförare ävensom angående de övriga förseelser, vilka i den föreslagna motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan med skärpning av nu gällande bestämmelser blivit belagda med fängelsestraff, måtte utbrytas ur nämnda administrativa författningar och sammanföras i en lag av ungefär det innehåll bifogade lagutkast utvisar, i samband varmed 41 och 49 §§ motorfordonsförordningen och 16 § vägtrafikstadgan torde erhålla följande lydelse:

Motorfordonsförordningen.

41 §.

Framföres automobil eller motorcykel, varom i 34 § sägs, eller traktortåg med större hastighet än som i varje fall är medgiven, straffes den felande med böter från och med 10 till och med 1 000 kronor.

49 §.

Ej må straff enligt denna förordning ådömas, där förseelsen enligt allmän lag är belagd med strängare straff.

Vägtrafikstadgan.

16 §.

Den som bryter — — — straffes, där ej gärningen enligt allmän lag eller motorfordonsförordningen är belagd med strängare straff, med böter från och med 2 till och med 1 000 kronor.

Stockholm den 7 mars 1930.

K. Schlyter.

Mauritz Hellberg.

John Sandén.

Valfrid Eriksson.

*Bilaga.***U t k a s t**

till

LAG**angående straff för vissa förseelser vid framförande av motorfordon.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Är den, som förer automobil, motorcykel eller traktortåg, så påverkad av starka drycker, att han måste antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor eller fängelse i högst tre månader.

2 §.

Har motorförare, som gjort sig skyldig till förseelse varom i § 1 sägs eller vilken framfört fordonet med större hastighet än som enligt gällande bestämmelser i varje fall är medgiven, därvid ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar ligkiltighet för andra människors liv eller egendom, må han till fängelse i högst ett år dömas.

3 §.

Gör motorförare sig skyldig till förseelse mot av Konungen utfärdade föreskrifter rörande trafiken å vägar och gator, och äro omständigheterna försvårande, må han till fängelse i högst ett år dömas.

4 §.

Vad i §§ 1—3 här ovan stadgats om motorförare gälle ej förare av velociped, som ursprungligen är avsedd och inrättad för framdrivning utslutande medelst trampning men som sedermera utan ändring i övrigt försetts med hjälpmotor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1931.